

Asia: Luonnonsuojelulain 127 §:n mukaisessa luontovahingon korjaamista (Suomussalmen Hukkajoen raakkupopulaatio) (LVV-U/24357/2026)

Lupa- ja valvontavirasto
kirjaamo@lvv.fi, teemu.makela@lvv.fi

Lausunto

1 Johdanto

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta asiantuntijalausuntoa luonnonsuojelulain 127 §:n mukaisen luontovahingon korjaamista koskevassa asiassa LVV-U/24357/2026.

Tällä lausunnolla Luonnonvarakeskus ottaa kantaa Lapin ELY-keskuksen 15.5.2025 lausunnossaan LAPELY/2075/2025 antamaan arvioon Suomussalmen Hukkajoen kalataloudellisista vahingoista.

Lapin ELY-keskuksen lausunnon mukaan Hukkajoen ylityspaikalla syntynyt poikkeuksellisen suuri kiintoainekuormitus tukki kutusorat ja poikastuotantoalueet, minkä seurauksena taimenen lisääntyminen vahinkoalueella estyi vuoden 2024 aikana, ja sekä vuoden 2024 poikastuotanto että syksyn 2024 kutu menetettiin. ELY-keskus on arvioinut kalataloudellisen vahingon arvoksi 254 480 euroa perustuen mm. alueella ennen vahinkoa kesäkuussa 2024 tehtyyn sähkökoekalastukseen, vahingon vaikutuspinta-alaan ja kalastusasetuksen mukaiseen taimenyksilön korvausarvoon. Toiminnanharjoittaja on puolestaan esittänyt, ettei se pidä ELY-keskuksen kalataloudellista vahinkoarviota perusteltuna eikä hyväksy siitä johdettua korvausvaatimusta. Toiminnanharjoittaja on tuonut vastineessaan esiin näkemyksiä, joiden mukaan syy-yhteys kiintoainekuormituksen ja taimenkannan heikentymisen välillä olisi epäselvä ja vahinkolaskelman menetelmät ja lähtötiedot puutteellisia.

2 Lausunto

Luonnonvarakeskus katsoo, että kiintoainekuormituksen ja kalataloudellisen vahingon välillä on kiistaton biologinen syy-seuraus-yhteys (esim. Kemp ym. 2011). Reviirikäyttäytyminen ja kookkaampiin kaloihin verrattuna heikko uintikyky vaikeuttavat nuorimpien vuosiluokkien taimenyksilöiden hakeutumista muualle alueelta, joka muuttuu niille äkillisesti epäsuotuisaksi. Erittäin uhanalaiseksi luokitellun taimenen osalta kyse on varsin laajan alueen kahden vuosiluokan menetyksestä, jolla on suora ja pitkäkestoinen vaikutus jokiekosysteemin kalataloudelliseen tuottokykyyn.

Metsähallituksen elokuussa 2025 tekemissä sähkökoekalastuksissa taimentiheydet vahingon vaikutusalueella Kynkkäänkoskessa ja Kynkkäänvaaralla olivat 0 ja 0,6 1+ -ikäistä taimenyksilöä/aari (keskimäärin 0,22/aari). Vahinkoa ennen vuosina 2010 ja 2024 tehdyissä koekalastuksissa taimentiheys oli ELY-keskuksen lausunnon mukaan keskimäärin 4,6 yksilöä/aari. Taimenpopulaatioiden tiheyden tiedetään vaihtelevan luontaisesti vuosien välillä, mutta havaitun suuruinen muutos koekalastuskertojen välillä viittaa siihen, että vuosiluokat ovat alueella merkittävästi pienentyneet vahingon jälkeen. Esimerkiksi Hukkajoen lähialueella sijaitsevien Lohijoen ja Korvuanjoen

koealoilla 1 + -ikäisten taimenenpoikasten tiheys on muuttunut Koekalastusrekisterin aineistojen perusteella lyhyellä 1–2- vuoden aikavälillä keskimäärin 1,02 yksilöä/aari. Huomautamme, että ennen vahinkoa tehtyjen koekalastusten tiedot eivät ole tallennettuna koekalastusrekisteriin, eikä Luonnonvarakeskuksella ole tietoa, minkä ikäisistä poikasista ELY-keskuksen lausunnossa mainittu keskimääräinen tiheys muodostuu.

Tehdyt korjaustoimet, kuten muta- ja hakkuutähteiden poistaminen tai uomakunnostukset, eivät kompensoi menetettyjä poikasvuosiluokkia eivätkä palauta vahingoittunutta aluetta välittömästi kaloille käyttökelpoiseksi lisääntymiseen ja hengissä säilymisen mahdollistavaan ravinnonhankintaan. Jokiekosysteemin palautuminen taimenten ja harjusten lisääntymiselinympäristöksi kestää korjaustoimista huolimatta useita vuosia (esim. Louhi ym. 2016). Korjaustoimet eivät siten korjaa kalataloudellista vahinkoa eivätkä poista sen arvottamisen tarvetta.

Luonnonvarakeskus katsoo, että ELY-keskuksen näkemys jotain muuta taimenkantaa edustavien, laitoskasvatettujen taimenten arvon soveltumattomuudesta kalataloudellisen vahingon korvausarvon määrittelyyn on oikea. Vieraan taimenkannan istuttaminen Hukkajokeen ei olisi hyväksyttävä tapa, vaan aiheuttaisi jopa vakavan lisävahingon vaaran, kun luontovahingosta selviytyneen taimenkannan perimän alkuperäisenä säilyminen vaarantuisi. Menetettyjen taimenten määrää korvaavan poikasmäärän tuottaminen perustamalla Hukkajoen kotoperäisestä taimenkannasta emokalasto ja kasvattamalla sen poikasja Hukkajokeen palautettavaksi puolestaan vaatisi laitoskasvatustilaa ja asiantuntijatyötä vähintään kuuden vuoden ajan, ja kustannukset nousisivat samaan suuruusluokkaan kuin ELY-keskuksen esittämä kalastusasetuksen (614/2019) korvausarvoihin perustuva 254 480 euroa. Kustannustasoon vaikuttaa myös se, että laitosviljely olisi tehtävä lijoen vesistön vettä käyttävässä viljelylaitoksessa kalatautien leviämisen estämiseksi vesistöjen välillä, eikä mahdollisia laitoksia ole monta.

Viitteet:

Kemp, P., Sear, D., Collins, A., Naden, P. & Jones, I. (2011). The impacts of fine sediment on riverine fish. *Hydrological Processes* 25: 1800-1821.

Louhi, P., Vehanen, T., Huusko, A., Mäki-Petäys, A., Muotka, T. & Erkinaro, J. (2016). Long-term monitoring reveals the success of salmonid habitat restoration. *Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences* 73: 1733–1741.

3 Lausunnon tiivistelmä

Edellä kuvatuista syistä Luke katsoo, että ELY-keskuksen arvio kalataloudellisen menetyksen arvosta on oikeansuuntainen ja perusteltu.

Sirpa Thessler

Johtaja

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 09.04.2026 klo 12:21:52.

Lausunnon valmistelija(t):

Raisa Nikula

Mikko Kiljunen, Pauliina Louhi, Pekka K Korhonen

Liitteet:

Tiedoksi: Teemu Seppä